

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІНСТИТУТ ФІНАНСІВ І ПІДПРИЄМНИЦТВА
КАФЕДРА ФІНАНСІВ І ПІДПРИЄМНИЦТВА

До захисту допускається
Завідувач кафедри, проф.
В.М.Боронос
« ____ » _____ 20__ р.

ДИПЛОМНА РОБОТА

НА ТЕМУ:

АНАЛІЗ ФІНАНСОВОГО СТАНУ І НАПРЯМІВ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ
ПІДПРИЄМСТВА

Освітній рівень “Бакалавр”

Спеціальність 072. «Фінанси, банківська справа та страхування»

Керівник роботи:

(підпис)

Л.Л. Гриценко
(ініціали, прізвище)

Студент:

(підпис)

К.І. Баранова
(ініціали, прізвище)

Група:

Ф-62/1у

Суми
2020

РЕФЕРАТ

Дипломна робота: 42 с., 10 рис., 10 табл., 1 додаток, 41 джерел.

Мета роботи – дослідити теоретико-методичні основи та практичний інструментарій проведення аналізу фінансового стану підприємства, запропонувати напрями економічного розвитку підприємства.

Об'єкт дослідження – фінансово-господарська діяльність підприємства.

Методи, які використовувалися в процесі дослідження та обробки матеріалів: абстрактно-логічний, порівняльний, коефіцієнтний, вертикальний (структурний) і горизонтальний (часовий) фінансовий аналіз.

Зростає роль проведення комплексного фінансового аналізу підприємства, який має спрямовуватися на максимізацію кінцевих фінансових результатів при мінімумі витрат та пошуку нових напрямів щодо забезпечення стабільності роботи підприємства, вдосконалення його фінансового стану.

В першому розділі досліджено теоретико-методичні основи аналізу фінансового стану підприємства, систематизовано підходи до визначення поняття «фінансовий стан», розглянуто методи проведення аналізу фінансового стану підприємства.

У другому розділі проведено комплексний аналіз фінансового стану підприємства, проаналізовано показники майнового стану, фінансової стійкості, ділової активності, ліквідності та платоспроможності, рентабельності підприємства на прикладі ПАТ «Сумихімпром».

У третьому розділі запропоновано прогнозування показників фінансового стану підприємства на основі використання багатофакторного кореляційно-регресійного аналізу, за результатами якого розроблено напрями економічного розвитку підприємства.

ФІНАНСОВИЙ СТАН, ФІНАНСОВИЙ АНАЛІЗ, РЕНТАБЕЛЬНІСТЬ, ЛІКВІДНІСТЬ, ПЛАТОСПРОМОЖНІСТЬ, ФІНАНСОВА СТІЙКІСТЬ, ДІЛОВА АКТИВНІСТЬ, РЕНТАБЕЛЬНІСТЬ.

ЗМІСТ

	ст.
ВСТУП.....	4
1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ АНАЛІЗУ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА.....	6
1.1 Поняття та завдання аналізу фінансового стану підприємства.....	6
1.2 Характеристика методів проведення аналізу фінансового стану підприємства.....	11
2 КОМПЛЕКСНИЙ АНАЛІЗ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА НА ПРИКЛАДІ ПАТ «СУМИХІМПРОМ».....	16
2.1 Загальна характеристика фінансово-господарської діяльності підприємства...	16
2.2 Аналіз показників майнового стану, ліквідності та фінансової стабільності ПАТ «Сумихімпром».....	20
2.3 Оцінка ділової активності та рентабельності підприємства.....	25
3 РОЗРОБКА НАПРЯМІВ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА НА ОСНОВІ РЕЗУЛЬТАТІВ КОРЕЛЯЦІЙНО-РЕГРЕСІЙНОГО АНАЛІЗУ.....	29
ВИСНОВКИ.....	35
ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ.....	37
Додаток А Основні показники фінансового стану підприємства.....	41

ВСТУП

Актуальність теми дипломної роботи. Ефективність фінансово-господарської діяльності сучасних підприємств впливає на рівень економічного розвитку країни в умовах становлення ринкових відносин. Діяльність підприємств хімічної галузі проходить в умовах обмежених фінансових ресурсів, що робить актуальним завдання збереження стабільності їх фінансового стану.

На сьогоднішній день велику роль відіграє правильний вибір методу для проведення комплексного фінансового аналізу підприємства, а особливо для підприємств хімічної промисловості, метою якого є виявлення шляхів максимізації прибутку при мінімізації витрат, а також виявлення шляхів та способів до досягнення стабільності роботи та підвищення показників фінансового стану підприємства. Існує велика кількість теоретично-методичних доробок з проблем аналізу, оцінки та шляхів удосконалення фінансово-економічного механізму стабілізації фінансового стану підприємств хімічної галузі, але однієї універсальної до цього часу так і не запропонував жоден з науковців.

Встановлено, що часто управлінський апарат підприємства не має достатнього рівня кваліфікації і управлінські рішення приймаються на інтуїтивному рівні, а не за допомогою розрахунків показників, в такому випадку ефективність фінансово-господарської діяльності може значно погіршитись. Тому виникає необхідність для здійснення фінансового аналізу використовувати різні методи та методики оцінки фінансового стану, тобто здійснювати фінансовий аналіз.

Питаннями дослідження та удосконалення різних методів та методик оцінки фінансового стану підприємств займалися такі науковці, як: О. І. Барановський, А. Д. Шеремет, І. О. Бланк, О. О. Терещенко, В. М. Івахненко, А. О. Азарова, Г. В. Савицька, О. М. Волкова та інші.

В наукових роботах перелічених авторів досліджуються саме проблеми систематизації та покращення показників, які характеризують фінансовий стан, а саме показники: фінансової стійкості, платоспроможності, ліквідності та ділової активності підприємств. Поруч з цим, на сьогоднішній день малодослідженими залишаються питання, які пов'язані з врахуванням галузевих особливостей ефективності фінансового стану, а саме підприємств з виготовлення хімічної речовини. Також аналіз різних джерел свідчить про різноманітність поглядів щодо тлумачення понять фінансовий стан, фінансовий аналіз, відсутність єдиного

групування фінансових показників для здійснення оцінки фінансового стану. Тому вивчення та систематизація методів стабілізації та підвищення ефективності фінансового стану підприємств хімічної промисловості є важливим завданням як науковців, так і починаючих студентів-дослідників закладів вищої освіти.

Отже, актуальність досліджень даного напрямку і обумовили вибір теми дипломної роботи.

Мета роботи – дослідити теоретико-методичні основи та практичний інструментарій проведення аналізу фінансового стану підприємства, запропонувати напрями економічного розвитку підприємства.

Завдання дослідження відповідно до поставленої мети:

- дослідити теоретико-методичні основи аналізу;
- систематизувати підходи до визначення поняття «фінансовий стан»;
- охарактеризувати методи проведення аналізу фінансового стану підприємства;
- провести комплексний аналіз фінансово-господарської діяльності підприємства;
- розробити прогноз показників фінансового стану на основі використання багатофакторного кореляційно-регресійного аналізу фінансового стану підприємства;
- визначити напрями економічного розвитку підприємства.

Об'єкт дослідження – фінансово-господарська діяльність підприємства.

Предмет дослідження – фінансовий стан діяльності підприємства.

Методи дослідження, які використовувалися в процесі дослідження та обробки матеріалів: порівняльний, абстрактно-логічний коефіцієнтний, вертикальний і горизонтальний фінансовий аналіз.

Фактологічна основа роботи складають наукові праці вітчизняних та зарубіжних вчених щодо питання аналізу фінансового стану підприємства, бухгалтерські, аналітичні та статистичні матеріали, які відображають суть фінансової діяльності; законодавчі і нормативно-правові акти.

Практичне значення отриманих результатів. Запропоновані в роботі напрями розвитку підприємства впроваджені в діяльність підприємства, пройшли апробацію під час доповіді на Всеукраїнській науковій конференції.

1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ АНАЛІЗУ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

1.1 Поняття та завдання аналізу фінансового стану підприємства

В умовах ринкових відносин та оновлених прав, щодо підприємства у фінансово-економічній галузі, набуває більшого значення своєчасний та коректний аналіз фінансового стану та напрямів зміцнення, удосконалення фінансової стабільності.

Фінансовий стан підприємства – це його активи та пасиви, що відображені в ресурсах та джерелах їх формування на певну дату, здатність фінансувати свою діяльність. Основною інформаційною базою для ефективної та точної оцінки фінансового стану є фінансова звітність. На основі оцінки облікової та економічної інформації, а також вивчення реальних показників доцільно аналізувати фінансовий стан.

Активізація ринкових процесів виставляє нові форми до розробки механізму фінансового управління підприємством. Необхідним є формування нових підходів до фінансового управління у напрямі забезпечення сталого розвитку, основним напрямком якого є орієнтація на довгострокові стратегічні завдання та фінансові інтереси акціонерів. Вартісно-орієнтований підхід до управління, започаткований на визначенні вартості підприємства, що дозволить врахувати його майбутні можливості. Головний напрямок роботи передбачає переоцінку всіх груп діяльності та підпорядкування для максимізації вартості [20].

В умовах постійно мінливого зовнішнього середовища підприємство повинно бути гнучким і мати можливість своєчасно й адекватно реагувати на зміни. У зв'язку з цим виникає потреба в правильно сформованому внутрішньому середовищі, оскільки підприємству найчастіше необхідні всі наявні ресурси. Таким чином, для повноцінної реалізації свого потенціалу підприємства потребують і постійного моніторингу факторів внутрішнього середовища.

Дуже важливим є своєчасно проведена оцінка фінансового стану підприємства, так як власник підприємства не може знехтувати потенційними можливостями для збільшення прибутку та ефективної діяльності підприємства, які можна виявити лише при умові своєчасного точного аналізу фінансового стану.

У свою чергу, як було зазначено в роботі Ковалева: « систематичний аналіз фінансового стану підприємства, його платоспроможності, ліквідності та фінансової

стійкості необхідний ще й тому, що дохідність будь-якого підприємства, розмір його прибутку багато в чому залежать від його платоспроможності» [12]. Також, під час ухвалення рішення про інвестиції з боку підприємства значна увага приділяється ефективності використання позикових засобів, а з боку банку – здатності підприємства повернути борги і відсотки по них.

Дослідження нормативних документів та науково-методичних видань свідчить про відсутність єдиних підходів щодо трактування поняття «фінансового стану підприємства».

Ми погоджуємось із твердженням, зазначеним в методиці інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємств, але таке трактування фінансового стану не відображає стан інших наявних ресурсів підприємства, які забезпечують поточну та перспективну діяльність.

Слід погодитися з тим, що у трактуванні сутності поняття знаходять відображенні найвагоміші характеристики, але, як уже зазначалося, це не лише сукупність показників та коефіцієнтів, які показують наявність, розміщення і використання ресурсів підприємства.

Враховуючи вище зазначені суперечності щодо основних положень сутності поняття «фінансовий стан» дає змогу сформулювати визначення: «фінансовий стан підприємства», що наведено в таблиці 1.1.

Показники, що відображають фінансовий стан підприємства, цікавлять не в лише керівників підприємства, а й інвесторів та кредиторів. Цільові орієнтири більшості інвесторів знаходяться у збільшенні прибутку внаслідок зростання вартості компанії. Саме тому важливим при здійсненні аналізу фінансового стану дослідження ряду завдань, які являються основоположними в реалізації вартісної стратегії, а саме: управління грошовими потоками; удосконалення звітності стосовно фінансових результатів діяльності та потоку грошових коштів; обґрунтування основних факторів створення вартості; визначення ставки дисконтування та прогнозування ризиків. Аналізуючи фінансово-господарську діяльність можливо вчасно та ефективно приймати управлінські рішення, щоб не допускати недоліків для якісного розвитку підприємства.

Головним етапом впровадження вартісно-орієнтованого управління на підприємстві є складання системи ключових фінансових показників.

Таблиця 1.1 – Етимологія поняття «фінансовий стан»

Автор, джерело	Трактування поняття «фінансовий стан»
Методичні рекомендації щодо аналізу фінансово-господарського стану підприємств та організацій Державної податкової адміністрації України (лист № 759/10/20-2117 від 27.01.1998) [11]	«фінансове положення (стан) є комплексним поняттям і відображає рейтинг підприємства на фінансовому ринку, його кредито- і податкоспроможність і характеризується системою показників, які визначають на конкретну дату»
Положенням про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації, затвердженим наказом Міністерства фінансів України та Фонду державного майна України від 26.01.2001 №49/121 [19]	«фінансовий стан підприємства визначається як сукупність показників, що відображають наявність, розміщення і використання ресурсів підприємства, реальні і потенційні можливості підприємства»
Великий економічний словник [7]	«фінансовий стан – це активи організації, порівнянні з їх джерелами (зобов'язаннями та власним капіталом)»
Гриценко Л. Л. [3]	«Фінансовий стан підприємства – комплексне поняття, яке є результатом взаємодії всіх елементів системи фінансових відносин підприємства, визначається сукупністю виробничо-господарських факторів і характеризується системою показників, що відображають наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів»
Громова А. Є. [5]	«Фінансовий стан – це один із критеріїв його успішності, що показує вміння підприємства розумно та вдало керувати фінансовими ресурсами, характеризується сукупністю показників (коефіцієнтів ліквідності, фінансової стійкості, ділової активності, фінансових результатів), які відображають кінцеві результати його діяльності»
Поддєрьогін А.М. , [24]	«фінансовий стан підприємства - це комплексне поняття, яке є результатом взаємодії всіх елементів системи фінансових та економічних відносин підприємства, визначається сукупністю виробничо-господарських факторів і характеризується системою показників, що відображають наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів. Фінансово-економічний стан підприємства залежить від результатів його виробничої, комерційної та фінансово-господарської діяльності. Тому на нього впливають усі ці види діяльності підприємства»
Авторське трактування поняття	Фінансовий стан підприємства – це комплекс показників фінансово-господарської діяльності підприємства за певний проміжок часу, що показує фактичну, реальну та потенційну можливість підприємства ефективно здійснювати свою діяльність та бути конкурентоспроможним

Джерело: складено автором

Проводячи аналіз фінансового стану, як правило, виділяють наступні його елементи: фінансова стійкість, платоспроможність та ліквідність. Проте, ми

вважаємо за доцільним при діагностиці фінансового стану для повноти характеристики долучити також аналіз майнового стану підприємства, оскільки це дасть змогу більш точно виявити причини існування поточного стану та спрогнозувати тенденції його зміни в майбутньому.

Оцінювати фінансово-господарську діяльність підприємства треба як на конкретний момент часу, так і в динаміці - за певний період часу, що дасть можливість визначити тенденції змін у фінансовій діяльності та відшукати напрями більш ефективного використання фінансових ресурсів, що є на підприємстві.

Нераціональне використання фінансових ресурсів веде до погіршення ліквідності, платоспроможності та рентабельності підприємства і, як наслідок, до можливих проблем у постачанні сировини та комплектуючих, невиконання плану виробництва та реалізації продукції; зниження маси прибутку та рентабельності підприємства, і як підсумок – до банкрутства.

Досліджуючи управління фінансовим станом корпорацій, Фещенко О. П. зазначив: «основними завданнями аналізу фінансового стану є: дослідження рентабельності та фінансової стійкості підприємства; забезпечення підприємства власними оборотними коштами; оцінка конкурентоспроможності та ефективності роботи» [34].

Аналіз фінансового стану підприємства – обов'язковий етап процесу розробки планів розвитку та програми санації (фінансового оздоровлення) підприємств. Такий аналіз проводиться як менеджментом підприємства, так і інвесторами чи кредиторами, хоча їх цілі дещо відрізняються.

Кредитори та інвестори аналізують фінансовий стан підприємства з метою мінімізації своїх ризиків за позиками та внесками, а також з метою необхідної диференціації відсоткових ставок.

Менеджмент підприємств завдяки фінансовому аналізу отримує певну кількість головних параметрів, які несуть інформацію про об'єктивний фінансовий стан підприємства.

При цьому в ході аналізу керівництво може ставити різноманітні цілі: оцінка фінансової діяльності на поточний період або розробка прогнозу фінансового стану підприємства.

Аналіз фінансового стану являється частиною загального аналізу фінансово-господарської діяльності підприємства. Він складається з: фінансового та управлінського аналізу. Цей розподіл зумовлений відповідним поділом системи

бухгалтерського обліку на фінансовий та управлінський облік. Дані види аналізу взаємозв'язані та мають спільну інформаційну базу, що зображено на рисунку 1.1.

Рисунок 1.1 – Місце фінансового аналізу у загальній системі аналізу господарської діяльності підприємства [6]

Характерним для зовнішнього фінансового аналізу є:

- а) використання офіційної звітності підприємства;
- б) відкритість інформації для зовнішніх користувачів;
- в) неоднорідність цілей суб'єктів даного аналізу.

Як правило, зовнішній фінансовий аналіз розробляється партнерами підприємства або контролюючими органами на основі даних публічної звітності, серед яких: аналіз абсолютних показників платоспроможності, рентабельності та стабільності підприємства та ін. [33]

При здійсненні внутрішнього аналізу фінансового стану підприємства аналізують: стан майна підприємства та вкладеного капіталу; динаміку доходу чи збитку та рентабельності підприємства і факторів, що на них впливають; стабільність підприємства; кредитоспроможність; власні фінансові ресурси; ліквідності та платоспроможності підприємства. Такий аналіз здійснюється службою аудиту підприємства [34].

Отже, важливість аналізу фінансового стану будь-якого підприємства є беззаперечною, особливо при використанні вартісно-орієнтованої концепції управління підприємством, оскільки саме вона відповідає ринковим умовам

функціонування, а зміна вартості як критерій ефективності господарської діяльності враховує майже всю інформацію, пов'язану з його діяльністю.

1.2 Характеристика методів проведення аналізу фінансового стану підприємства

Важливий етап, щодо впровадження такого методу, як вартісно-орієнтованого управління на підприємстві є формування груп системи фінансових показників. Відокремлюють такі підходи до побудови даних:

- а) виділення абсолютних та відносних показників та проведення роботи з їх ідентифікацією за методом «знизу вгору» чи навпаки;
- б) встановлення для структурних підрозділів та підприємства параметрів «зверху»;
- в) доведення нормативних показників для всього підприємства [1].

Учасники економічних відносин проявляють інтерес до різних аспектів аналізу та оцінки вартості підприємства. Власника підприємства цікавить максимізація капіталу, а не відповідність зростанню вартості підприємства. Звідси, мета збільшення доходів власників, що не завжди збігається з цілями інших груп інтересів підприємства. Проблематика в тому, що одні партнери прагнуть отримати максимальний прибуток у вигляді дивідендів, а інші, з метою подальшого збільшення вартості корпоративних прав у майбутньому, намагаються реінвестувати доходи.

Споживачі створюють попит на продукцію, від чого на пряму залежить формування доходу від її реалізації як одного з головних показників операційної діяльності. Виробляючи якісну продукцію з високою споживчою вартістю, то зростає обсяг реалізації, розширення ринків збуту і, як наслідок, підвищення конкурентоспроможності підприємства впливають на задоволення цілей наступної групи стейкхолдерів – споживачів.

Для контрагентів та партнерів – постачальників, фінансових установ та організацій – розвиток і зростання вартості підприємства буде чинником надійних та довгострокових взаємовідносин, своєчасного і повного виконання зобов'язань. І з іншого боку, врахування вказаних цілей основних контрагентів та партнерів визначатиме для підприємства своєчасність поставок сировини і матеріалів,

можливість отримання банківських кредитів та ін. Таким чином, усі стейкхолдери підприємства зацікавлені в його успішному розвитку, оскільки це означає для них можливість задоволення власних індивідуальних інтересів [1]. В цьому випадку виникає необхідність до розробки комплексного аналізу підприємства його фінансового стану.

Існує багато прийомів, методів та методик здійснення аналізу фінансового стану підприємства, розроблених науковцями, на нашу думку уваги заслуговують шість основних прийомів:

Горизонтальний (часовий) аналіз – порівнюється кожна позиція у звітності з минулим. За допомогою цього методу можливо визначити абсолютні та відносні показники зміни величин за аналізований період;

Вертикальний (структурний) аналіз – застосовується для побудови структури фінансових показників, з метою виявлення, що кожна з статей у звітності впливає на підсумковий результат. Вертикальний аналіз використовують для визначення питомої ваги кожної позиції у підсумку балансу;

Трендовий аналіз – визначається тенденція зміни позицій звітності з попередніми періодами, використовуючи математичні методи розрахунку;

Коефіцієнтний аналіз або аналіз відносних показників – використовується для визначення співвідношення різних коефіцієнтів фінансового стану підприємства, визначається динаміка між ними;

Порівняльний аналіз – передбачає порівняння показників звітності за окремими видами діяльності підприємства, а також аналіз показників підприємства порівняно з показниками конкурентів або із середніми показниками по галузі;

Факторний аналіз – визначає вплив причин на результативний показник детермінованих або стохастичних методів дослідження. При детермінованих прийомах результативний показник розділяють на окремі складові і використовують функціональні залежності, а при стохастичних – регресійні (показники потребують на перевірку достовірності та тісноти зв'язку), окремі складові поєднуються у загальний показник.

Найбільш розповсюдженим, на нашу думку є аналіз фінансового стану з розрахунками фінансових коефіцієнтів, оскільки саме ці показники дають точний та якісний результат при їх правильній інтерпретації. Оцінку фінансового стану в основному проводять на основі використання п'яти груп коефіцієнтів. Майновий стан – одна з головних характеристик стану підприємства. З її допомогою можливо

оцінити структуру, склад та динаміку оновлення основних ресурсів. Фінансова стійкість – це гарантованість платоспроможності, надійність, рівновага між власним та позиковим капіталом. Ступінь ліквідності підприємства – для розрахунку беруться відносні показники ліквідності, які відрізняються складовими платоспроможних засобів, що використовують для виплат короткострокових зобов'язань. Прибутковість відображає якісну діяльність підприємства різних форм складових господарювання. Ділова активність характеризує можливість підприємства для просування на нові ринки продукції та послуг.

Аналізувати фінансовий стан потрібно поетапно, на підставі комплексних розрахункових коефіцієнтів. На першому етапі розглядається повна фінансова інформація та обирається методика оцінки фінансово-господарської діяльності підприємства. Після перевірки достовірності інформації оцінюють показники за обраним методом, використовуючи факторні моделі. Результати аналізу на основі комплексних показників, враховуючи їх динаміку, аналізується тенденція змін та впливів факторів внутрішнього та зовнішнього середовища. Фінальною стадією аналізу фінансового стану є систематизація та групування результатів, отриманих під час розрахунків та діагностики. Розробляється прогностичний баланс активів і пасивів на кінець періоду та проводиться аналіз зміни показників у порівнянні з минулими періодами.

Існують різні класифікації в економічній літературі методів фінансового аналізу. Виокремлюють формалізовані та неформалізовані методики.

Неформалізовані методи полягаються на логічному та інтуїтивному рівнях для характеристики аналітичних процедур. Це може бути метод експертних оцінок, психологічні методи, метод побудови аналітичних таблиць та ін [29]. Ми вважаємо, що ці методи не достатньо точні, бо характеризуються певним суб'єктивізмом.

Формалізовані методи, навпаки, характеризуються жорстко формалізованими аналітичними залежностями, це методи: балансовий, інтегральний, ланцюгових підстановок, диференційний, арифметичних різниць, логарифмічний та ін.

Здійснюючи фінансовий аналіз науковці пропонують використовувати і традиційні методи: статистичні математико-статистичні. Використання цих методів дає змогу визначити залежності між показниками та зробити прогноз впливу зміни цих показників на розвиток підприємства.

Поруч з прийомами і методами широко використовуються і моделі аналізу фінансово-господарської діяльності підприємства. Вони допомагають структурувати

та ідентифікувати зв'язки між фінансовими показниками. Виділяють такі типи моделей: дескриптивні, предикативні та нормативні [23].

Дескриптивні моделі полягаються на обробку бухгалтерської інформації – система аналітичних коефіцієнтів, представлення фінансової звітності в різних аналітичних розрахунках; вертикальний і горизонтальний аналізи. Але така модель, на нашу думку має і ряд недоліків, а саме: результати такого аналізу можуть представляти комерційну таємницю підприємства, тому аналіз буде неточним і неповним; аналіз інформації обмежується коротким періодом часу.

Предикативні моделі мають прогностичний характер, тобто використовуються у випадках прогнозування майбутнього стану підприємства. До них відносять: факторні та регресивні моделі; розрахунок точки критичного обсягу продажу. Для використання даної моделі потрібно мати відповідний рівень компетентності аби зуміти зробити правильні розрахунки.

Нормативні моделі використовують для порівняння фактичних даних з нормативними. Їх використовують для аналізу відхилень показників фінансово-господарської діяльності від нормативних за кожною статтею витрат, що стосуються технологічних процесів. [14].

Отже, здійснювати аналіз фінансового стану підприємства можна за допомогою різних прийомів, методів та моделей. Підприємство само обирає відповідний залежно від цілі, мети та задач аналізу.

За результатами оцінки фінансового стану аналітики приймають рішення та розробляють шляхи його поліпшення та забезпечення стабільної роботи підприємства. Основними з них можуть бути наступні: оптимізувати співвідношення власного та позикового капіталу; проаналізувати діяльність конкурентів; вдосконалити маркетингові дослідження; розширити асортимент та покращити якість продукції (товарів, робіт, послуг); раціонально формувати резерви підприємства; здійснити пошук нових ринків збуту продукції; зменшити собівартість; формувати цілі та завдання для управління фінансовою діяльністю; розробити стратегію для ефективного контролю та управління; проводити ретельну та систематичну діагностику діяльності підприємства.

Впровадження даних заходів дозволять підприємству покращити показники фінансового стану, поліпшити економічний стан, оптимізувати рівень витрат, запровадити заходи щодо запобігання виникнення кризової ситуації та банкрутства,

розширити та вдосконалити підприємницьку діяльність, збільшити фінансовий результат діяльності.

Сучасний стан функціонування вітчизняних підприємств характеризується незадовільною структурою капіталу та дефіцитом оборотних коштів. Стабільність та економічний розвиток можна забезпечити за рахунок розробки фінансової стратегії та впровадження заходів, орієнтованих на покращення показників фінансового стану, що дозволить підприємству відновити платоспроможність, поліпшити рентабельність та підвищити конкурентоспроможність.

Тому зростає роль проведення комплексного фінансового аналізу підприємства, оцінки ліквідності, фінансової стійкості, платоспроможності та пошуку нових напрямів щодо забезпечення стабільності роботи підприємства, вдосконалення його фінансового стану.

2 КОМПЛЕКСНИЙ АНАЛІЗ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА НА ПРИКЛАДІ ПАТ «СУМИХІМПРОМ»

2.1 Загальна характеристика фінансово-господарської діяльності підприємства

Як показує нам історія заснування ПАТ «Сумихіпром», що Міністерство хімічної промисловості видало наказ про те, що в місті Суми 6 червня 1947 року буде розпочато діяльність підприємства. За даними було вказано, що суперфосфатний завод буде здійснювати 200 тисяч тонн суперфосфату на рік. Цей момент і став головною точкою відліку життя і роботи «Сумихіпром» [9].

За роки своєї історії «Сумихіпром» став одним з потужних комплексів хімічної промисловості країни та одним зі стовпів Сумського регіону. Своім нинішнім виглядом інфраструктура міста багато в чому зобов'язані колективу «Сумихіпром».

ПАТ «Сумихіпром» спеціалізується на випуску хімічної продукції, основними видами які зображенні на рисунку 2.1.

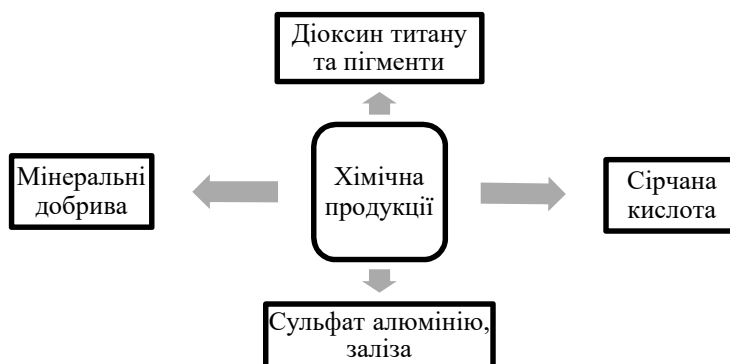

Рисунок 2.1 – Основні види хімічної продукції ПАТ «Сумихіпром» [22]

На підприємстві працює 4160 працівників, обсяг реалізованої продукції за 2019 рік склав 1,8 млрд. грн. крім того для власних потреб було вироблено продукції, виконано робіт та надано послуг на 619 млн. грн.

Окрім виробництва, товариство має потужну соціальну сферу, до якої входять медична частина, санаторій-профілакторій «Олдиш», оздоровчий табір «Зоряний», палац культури «Хімік», комбінат громадського харчування, спортклуб [9].

Аналізоване підприємство спеціалізується на виробництві діоксину титану та пігментів. За період 2015-2019 роки в структурі товарної продукції відбулися значні зміни. Найбільшу питому вагу в середньому за п'ять років займає виробництво

мінеральних добрив, барвників та пігментів, причому питома вага барвників та пігментів постійно зростає. Для підприємства в галузі товарної та реалізованої продукції питому вагу займають виробництва двоокису титану (63,6%) та добрив (24,7%).

Обсяг виробництва двоокису титану у 2019 році становив 41487 т, що нижче показників минулого року на (-0,9%) або на (-360 т). Зниження реалізації продукції було спричинене складним становищем на ринках виробництва добрив та пігментів.

З метою зміцнення та підвищення конкурентоспроможності двооксид титану ПАТ «Суміхімпром» в 2019 році збільшило частину пігментів з показниками, що є якіснішими в загальному виробництва двоокису титану (R-2041, R-2061, R-2071, R-2081) до 61,8% порівнюючи в минулому році з 58,2%.

По факту обсяг реалізації добрив у минулому році становив 253051 т.

Підприємство збільшило річний обсяг виробництва на (+10,5%), або на 23967 т, через те що відбулись позитивні тенденції на ринку мінеральних добрив. З метою задоволення потреб клієнтів ПАТ «Суміхімпром» в 2019 році переробів асортимент виробництва мінеральних добрив. Так, основний акцент було зроблено на випуск складних комплексних добрив, питома вага в загальній кількості склала 42,1% [9].

Від коректного використання фінансових ресурсів існує пряма залежність на результат фінансово-господарської діяльності. Рівень використання фінансових ресурсів характеризує фінансовий стан підприємства. Позитивний фінансовий стан підприємства – це запорука його фінансової стабільності та конкурентоспроможності. До підприємства, яке має стабільний або стабільно позитивний фінансовий стан зростає зацікавленість з боку акціонерів, інвесторів, банків, постачальників. Саме комплексна оцінка ПАТ «Суміхімпром» потрібна для визначення основних проблем на підприємстві та вирішенню задач, щодо виходу з кризового стану. Слід ефективно підходити до якісного аналізу для покращення майнового стану, рентабельності, платоспроможності та стабільності. У зв'язку з цим важливе значення має точна та достовірна оцінка та аналіз фінансового стану підприємства.

На основі річної звітності за останні 5 років виділено основні дані стану підприємства. Для проведення фінансового аналізу діяльності ПАТ «Суміхімпром» використаємо фінансово-господарські показники, що представлені в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1 – Основні фінансово-господарські показники діяльності ПАТ «Сумихімпром» за 2015-2019 роки

Показник	Рік					Відхилення 2015-2017 роки		Відхилення 2017-2019 роки	
	2015	2016	2017	2018	2019	+/-	%	+/-	%
Чистий дохід від реалізації продукції, тис. грн.	2508632	1819411	2140886	2334515	2 194 106	-367746	-17,17	53220	2,43
Собівартість реалізованої, тис. грн.	2129262	1647041	1837260	1995310	1 764 091	-292002	-14,63	-73169	-4,15
Валовий прибуток, тис. грн.	379370	172370	303 626	339 205	430015	-75744	-24,95	126389	29,39
Чистий прибуток, тис. грн.	7619	2041	- 10559	-25576	-10530	-18178	-172,16	29	0,28
Власний капітал, тис. грн.	-781554	-785335	-990819	-1020735	-1035766	-209265	-21,12	-44947	-4,34
Позиковий капітал, тис. грн.	2161699	1882152	2043527	2184315	2259848	-118172	-5,78	216321	9,57
Необоротні активи, тис. грн.	701612	715229	715802	766262	774157	14190	1,98	58355	7,54
Оборотні активи, тис. грн.	678533	381588	464174	509354	559711	-214359	-46,18	95537	17,07
Фонд оплати праці, тис. грн.	211808,3	204484,2	322485,9	450485,1	511 450	110677,6	34,32	188964,1	36,95
Довгострокові зобов'язання, тис.грн.	-	104588	127268	112 036	109 786	127268	100	-17482	-15,92
Поточні зобов'язання, тис.грн.	2161699	1917655	1973620	2184315	2259848	-188079	-9,53	236228	12,66
Фондовіддача	1,72	1,2	1,35	1,4	1,23	-0,37	-27,41	-0,12	-9,76

Джерело: складено автором на основі річної фінансової звітності 2015-2019 роки [22]

З даних таблиці 2.1 видно, що з прибуткового у 2015-2016 роках (чистий прибуток 2015 рік -7619 тис.грн.) підприємство перетворилось у збиткове 2017-2019 роки (чистий збиток 2019 рік – 10530 тис.грн). Порівнюючи склад та структуру загального капіталу підприємства за період з 2015-2019 роки, можна сказати, що вартість необоротних активів підприємства зросла на 72545 тис. грн., а вартість оборотних активів зменшилась майже в 1,5 раза – на 118822 тис. грн.. Такі зміни в динаміці призвели до змін в структурі активів: збільшилась питома вага необоротних активів і в 2019 році вони становили майже 60% від загальних активів, хоча в 2015 році становили менше половини.

Сума власного капіталу зменшилась на 254212 тис. грн. проте, він має від'ємне значення, що свідчить про стан, близький до банкрутства. Вартість

поточних зобов'язань збільшилась на 98149 тис. грн. в 2019 році порівняно з 2015, що є негативним моментом і свідчить про те, що підприємство має борги та інші зобов'язання, які підприємство має погасити в межах одного фінансового року, тобто це кошти, які воно заборгувало постачальникам за товари або послуги, надані в кредит. Стосовно довгострокових зобов'язань, то у 2015 році вони були відсутні, а починаючи з 2016 року з'явилися і мають коливаючу тенденцію.

На рисунку 2.1 показана динаміка розвитку за останні п'ять років чистого прибутку, власного і позикового капіталу.

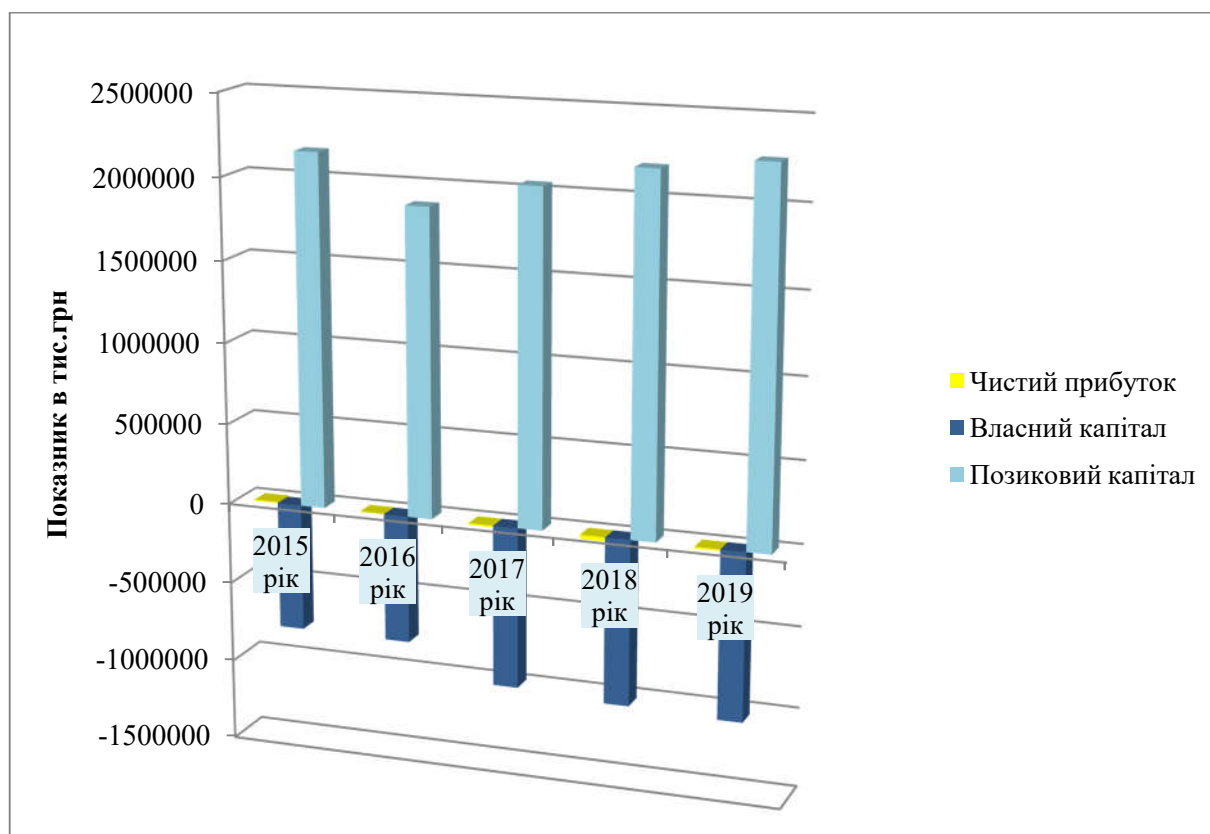

Рисунок 2.1 – Динаміка змін основних фінансових показників ПАТ «Сумихімпром» 2015-2019 роки

Джерело: складено автором на основі річної фінансової звітності 2015-2019 роки [22]

Фондовіддача в 2019 році зменшилась на 39,8 %, або ж на 0,49, така зміна пояснюється низькими темпами зростання валового прибутку (на 11,8%) у порівнянні з темпами підвищення вартості виробничих фондів (на 17%). Отже, можна зробити висновок, що підприємство в достатній мірі забезпечено фондами,

але не на достатньому рівні їх використовує і не завжди ефективно, так як показник фондівіддачі зменшився.

Загалом можна зробити висновок, що в 2019 році в порівнянні з 2015 роком відбулися деякі погіршення складу та структури засобів підприємства.

2.2 Аналіз показників майнового стану, ліквідності та фінансової стабільності ПАТ «Сумихімпром»

Головним кроком для здійснення аналізу фінансово-господарської діяльності підприємства є аналіз його майнового стану. Доцільно розрахувати такі коефіцієнти, що показують виробничий потенціал ПАТ «Сумихімпром» (табл. 2.2).

Таблиця 2.2 – Аналіз майнового стану ПАТ «Сумихімпром» за 2015-2019 роки

Показник	Рік					Відхилення 2015-2017 роки		Відхилення 2017-2019 роки	
	2015	2016	2017	2018	2019	+/-	%	+/-	%
Коефіцієнт зносу основних засобів	0,56	0,57	0,58	0,58	0,59	0,02	3,45	0,01	1,69
Коефіцієнт придатності	0,44	0,43	0,42	0,42	0,41	-0,02	4,76	-0,01	-2,44
Коефіцієнт оновлення	0,036	0,039	0,042	0,065	0,041	0,006	14,28	-0,001	-2,44
Вартість товарного майна	41435	21922	5617	13340	12970	-35818	-637,67	7353	56,7
Вартість розрахунково-грошового майна	376302	161586	247184	283921	336330	-29118	-52,24	89146	26,51
Коефіцієнт мобільності активів	0,97	0,53	0,65	0,66	0,72	-0,32	-49,23	0,07	9,72
Частка оборотних виробничих фондів в обігових коштах	0,40	0,55	0,48	0,44	0,45	0,08	16,67	-0,03	-6,67
Частка основних засобів активів	0,47	0,60	0,57	0,57	0,55	0,1	17,54	-0,02	-3,63

Джерело: складено автором на основі річної фінансової звітності 2015-2019 роки [22]

Проаналізувавши дані таблиці, можна зробити висновок, що підприємство забезпечено основними засобами, про що свідчить показник коефіцієнту зносу основних засобів, який протягом 2015-2019 років відповідає «прийнятному рівню зносу». Показник «частка основних засобів в активах» показує розмір частки фінансових ресурсів підприємства, які інвестовані в основні засоби, у 2019 році вона становить 0,55, що на 0,8 більше у порівнянні з 2015 роком, така динаміка є негативною в умовах зниження обсягу виробництва та свідчить про

неконтрольовану втрату виробничого потенціалу. В свою чергу значення коефіцієнту мобільності активів за 2019 рік зменшилось на 34,7 % або на 0,25, порівняно з 2015 роком, це свідчить про зменшення здатності підприємства підлаштовуватися під зміни на ринку та проводити гнучку діяльність. Тенденцію зміни майнових показників можна побачити на рисунку 2.2.

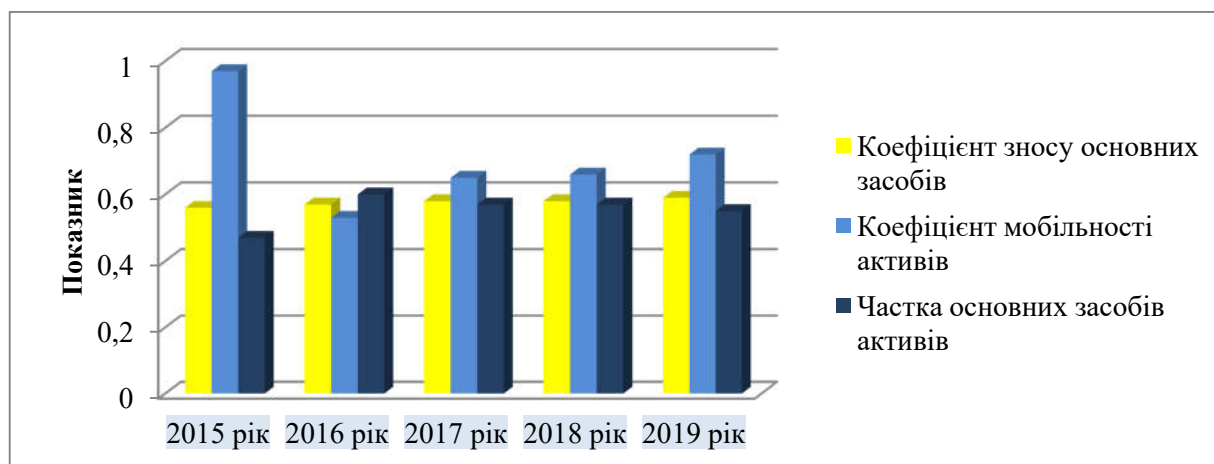

Рисунок 2.2 – Динаміка змін основних показників майнового стану ПАТ «Сумхімпром» 2015-2019 роки

Джерело: складено автором на основі річної фінансової звітності 2015-2019 роки [22]

Щоб визначити здатність забезпечити своєчасне використання кредитних та боргових зобов'язань, потрібно розрахувати показники ліквідності. Для аналізу реального ступеня ліквідності підприємства використовують показники зазначені в таблиці 2.3.

Таблиця 2.3 – Аналіз ліквідності та платоспроможності ПАТ «Сумхімпром» за 2015-2019 роки

Показник	Рік					Відхилення 2015-2017 роки		Відхилення 2017-2019 роки	
	2015	2016	2017	2018	2019	+/-	%	+/-	%
Коефіцієнт покриття	0,31	0,20	0,23	0,24	0,25	-0,080	-34,78	0,02	8
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,004	0,002	0,001	0,003	0,003	-0,003	-300	0,002	66,67
Чистий оборотний капітал, тис. грн.	-1483166	-1500564	-1636714	-1786997	-1700137	-153548	-9,38	-63423	-3,73

Джерело: складено автором на основі річної фінансової звітності 2015-2019 роки [22]

З даних таблиці 2.3 видно, що коефіцієнт покриття (коефіцієнт поточної ліквідності) зменшився на 24% або 0,6 в 2019 році порівняно з 2015 роком і є показником здатності підприємства відповідати за поточними зобов'язаннями за допомогою оборотних активів. В даному випадку можна констатувати, що підприємство має 0,6 грн оборотних коштів на 1 гривню поточних зобов'язань, що говорить про його неспроможність розрахуватися за поточними зобов'язаннями в повній мірі, тобто оборотних активів недостатньо для покриття короткострокових зобов'язань. Побачити цю динаміку можна на рисунку 2.3.

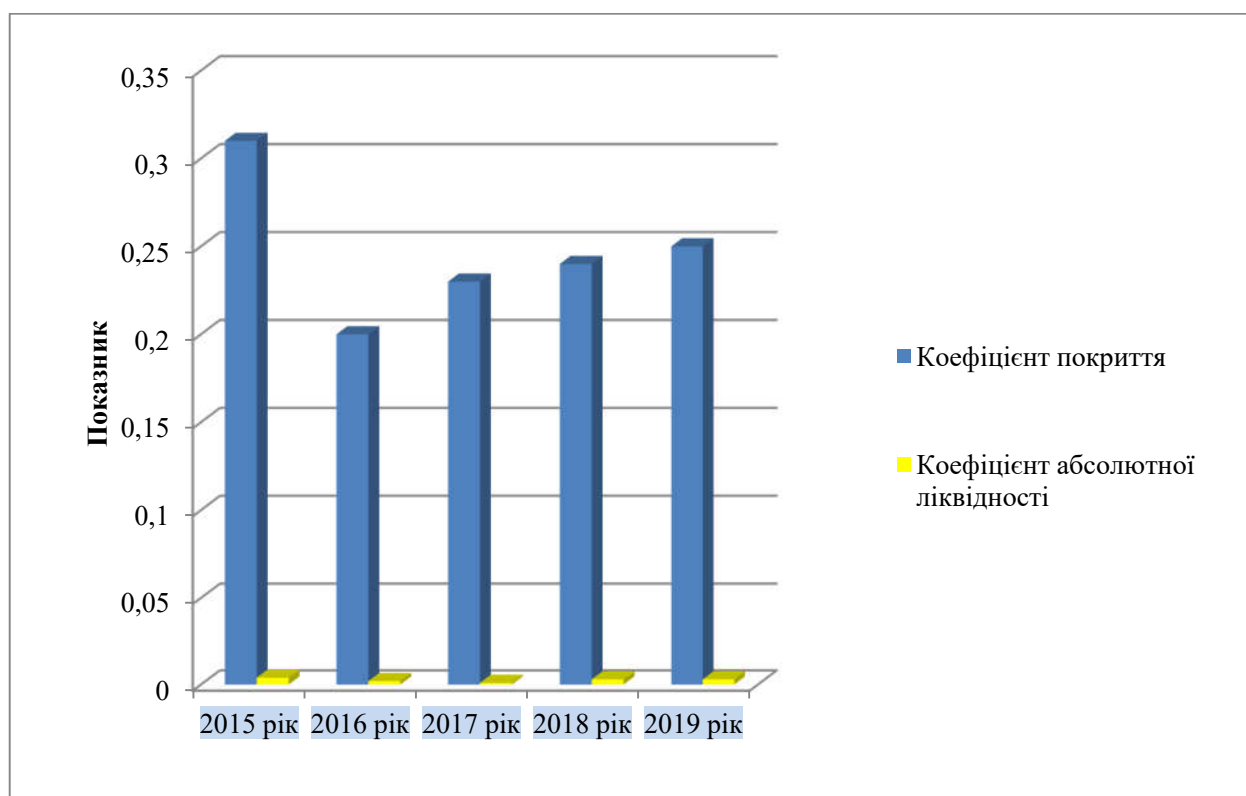

Рисунок 2.3 – Динаміка змін показників ліквідності та платоспроможності ПАТ «Сумихімпром» за 2015-2019 роки

Джерело: складено автором на основі річної фінансової звітності 2015-2019 роки [22]

Наступним індикатором, який варто розглянути – це значення чистого оборотного капіталу, яке є від'ємним та збільшилось у 2019 році на 12,8 % порівняно з 2015 роком. Така зміна значення даного показника підтверджує те, що підприємство не може погасити свої зобов'язання за рахунок поточних активів і як наслідок, є неліквідним та неплатоспроможним.

Одна з найважливіших характеристик фінансово-господарської діяльності підприємства це її стабільність з позиції довгострокової перспективи. Вона пов'язана насамперед із загальною фінансовою структурою підприємства, ступенем його залежності від кредиторів і інвесторів. Важливим є визначити співвідношення власного і позикового капіталу підприємства. Коефіцієнти, що характеризують фінансову стійкість ПАТ «Сумихімпром» відображені в таблиці 2.4.

Таблиця 2.4 – Аналіз фінансової стійкості ПАТ «Сумихімпром» за 2015-2019 роки

Показник	Рік					Відхилення 2015-2017 роки		Відхилення 2017-2019 роки	
	2015	2016	2017	2018	2019	+/-	%	+/-	%
Коефіцієнт автономії (платоспроможності)	-0,57	-0,72	-0,78	-0,8	-0,78	-0,21	-26,92	0	0
Коефіцієнт фінансування (фінансової стабільності)	-0,36	-0,42	-0,46	-0,44	-0,46	-0,1	-21,74	0	0
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	-0,24	-0,21	-0,15	-0,15	-0,15	0,09	0,6	0	0
Коефіцієнт фінансової стійкості	-0,57	-0,72	-0,78	-0,8	-0,7	0,21	26,92	-0,08	-11,42
Коефіцієнт фінансової залежності	1,82	1,66	1,73	1,71	1,52	-0,09	-5,2	-0,21	-13,82

Джерело: складено автором на основі річної фінансової звітності 2015-2019 роки [22]

Аналіз даних таблиці свідчить, що показник фінансової автономії (платоспроможності), який є одним з найбільш важливих коефіцієнтів фінансової стійкості у 2019 році дорівнює -0,78, що на 27% (-0,57) більше показника 2015 року. Взагалі значення цього показника говорить про те, яку частину своїх активів підприємство здатне профінансувати за рахунок власних фінансових ресурсів. Так як значення показника дуже низьке і має від'ємне значення, це свідчить про високий рівень ризиків і низьку стійкість підприємства в середньостроковій перспективі. В динаміці на протязі останніх п'яти років значення показника ні разу не приймало позитивного рівня, отже якщо керівництво підприємства не буде приймати ніяких дій, це призведе до банкрутства.

Коефіцієнт маневреності власного капіталу показує співвідношення між власними оборотними ресурсами і власним капіталом підприємства. Його від'ємне значення на протязі останніх п'яти років вказує на те, що власний капітал і кошти, залучені на довгостроковій основі, спрямовані на фінансування необоротних

засобів, тому для забезпечення фінансування оборотних активів необхідно звертатися до позичкових джерел фінансування [40].

Значення коефіцієнту фінансової стійкості хоча і підвищилось на 18,6% у 2019 році, порівняно з 2015 роком, але не досягає нормативного значення. Це вказує на неспроможність підприємства в повній мірі здійснювати фінансування активів за рахунок власного капіталу та має пряму необхідність коштів від банків та інвесторів. Розглянути тенденцію зміни коефіцієнтів стійкості підприємства можна на рисунку 2.4.

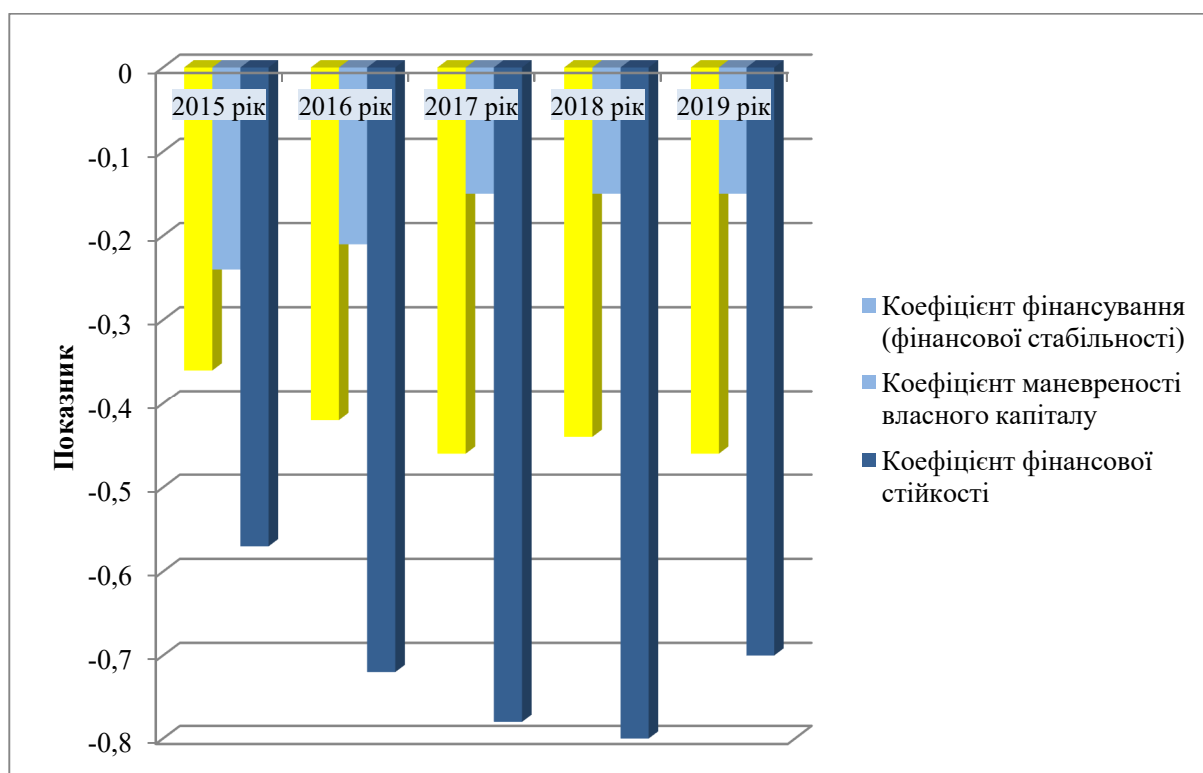

Рисунок 2.4 – Динаміка змін показників фінансової стійкості ПАТ «Сумихімпром» за 2015-2019 роки.

Джерело: складено автором на основі річної фінансової звітності 2015-2019 роки [22]

Отже, за даними аналізу підприємство ПАТ «Сумихімпром» в достатній мірі забезпечено фондами, але використовує їх неефективно, що відображається на низьких показниках майнового стану, ліквідності та платоспроможності. Це свідчить, що підприємство наявними грошовими ресурсами нездатне своєчасно та повністю погашати наявні термінові зобов'язання (короткострокові кредити банків, кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги, бюджету). Значення

коефіцієнту фінансової стійкості вказує ще й на пряму залежність від коштів банків та інвесторів. Тому важливим є здійснення ще оцінки ділової активності та рентабельності для отримання інформації щодо швидкості здійснення фінансово-господарських операцій.

2.3 Оцінка ділової активності та рентабельності підприємства

Аналіз ділової активності є важливим етапом оцінки фінансового стану підприємства. В результатах такого аналізу зацікавлені як внутрішні, так і зовнішні користувачі інформації (до перших відносять власників і спеціалістів підприємства, кредиторів, постачальників, покупців, податкові органи, до інших – суб'єкти, які безпосередньо зацікавлені в діяльності підприємства, але згідно договорів захищають його інтереси чи інтереси користувачів інформації першої групи-консультанти, юристи, профспілки). Тому необхідно розробляти високоякісні рішення, що мають прямий зв'язок на забезпечення ділової активності. Аналіз ділової активності дозволяє виявити наскільки ефективно підприємство використовує свої засоби, активів, власний капітал та відобразить строки погашення по заборгованостям. Показники ділової активності підприємства ПАТ «Сумхімпром» відображені в таблиці 2.5.

Таблиця 2.5 – Аналіз ділової активності підприємства ПАТ «Сумхімпром» за 2015-2019 роки

Показник	Рік					Відхилення 2015-2017 роки		Відхилення 2017-2019 роки	
	2015	2016	2017	2018	2019	+/-	%	+/-	%
Коефіцієнт оборотності активів	1,82	1,47	1,89	1,9	1,7	0,07	-4,12	-0,19	-11,18
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	1,03	0,82	1,22	1,05	1,6	0,19	15,57	0,38	23,75
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	8,81	7,57	9,87	9,44	7,68	1,06	10,74	-2,19	-28,52
Строк погашення дебіторської заборгованості, днів	40,86	47,55	36,47	38,14	46,88	-4,39	-12,04	10,41	22,21
Строк погашення кредиторської заборгованості, днів	276,92	439,02	295,08	342,86	225	18,16	6,15	-70,08	-31,15

Продовження таблиці 2.5

Показник	Рік					Відхилення 2015-2017 роки		Відхилення 2017-2019 роки	
	2015	2016	2017	2018	2019	+/-	%	+/-	%
Коефіцієнт оборотності матеріальних запасів	7,30	7,56	8,03	8,63	7,62	0,73	9,09	-0,14	-5,38
Коефіцієнт оборотності основних засобів (фондовіддача)	1,72	1,2	1,35	1,4	1,23	-0,37	-27,41	-0,12	-9,76
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	-3,21	-2,32	-2,5	-2,4	-2,13	0,71	28,4	0,37	17,37

Джерело: складено автором на основі річної фінансової звітності 2015-2019 роки [22]

З вище вказаних даних можемо відмітити, що протягом проаналізованого періоду не всі відносні показники ділової активності організації зростають, що є не зовсім позитивним моментом вказують на малоефективне використання активів, власних та позикових коштів. для її функціонування. Треба відмітити такі зміни у 2019 році, у порівнянні з 2015 роком: зменшення коефіцієнта загальної оборотності капіталу на 1,08 та коефіцієнту оборотності дебіторської заборгованості на 1,13. Водночас мають тенденцію до зниження середній термін обороту кредиторської заборгованості на 55 днів, також знизилась фондовіддача основних засобів та інших необоротних активів на 0,49. Такі зміни показників вказують на малоефективне використання активів, власних та позикових коштів. Динаміка основних показників ділової активності показані на рисунку 2.5.

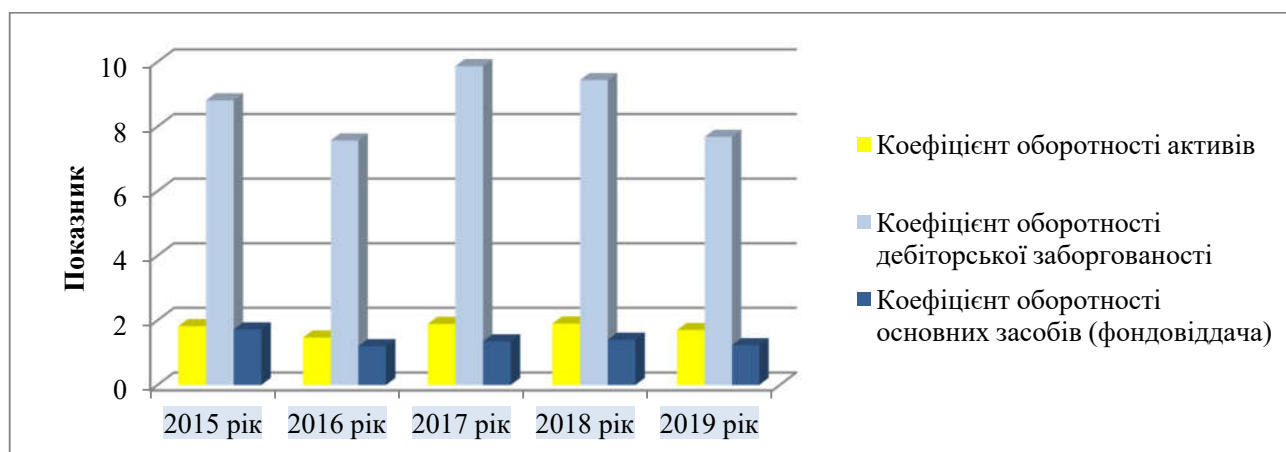

Рисунок 2.5 – Динаміка змін показників ділової активності ПАТ «Сумихімпром» за 2015-2019 роки.

Джерело: складено автором на основі річної фінансової звітності 2015-2019 роки [22]

Фінансового-господарська діяльність підприємства розраховується не тільки основними абсолютними показниками, а ще і відносними. Відносні показники включають в себе систему розрахованих коефіцієнтів рентабельності. Цей показник відображає ступінь раціонального використання трудових, матеріальний та природних ресурсів.

Поняття рентабельності прирівнюють до прибутковості або доходності, це означає те що показник важливий для аналізу. Рентабельне є те підприємство, де покриваються витрати виробництва від реалізації продукції та отримують достатню суму прибутку для ефективного функціонування діяльності підприємства [41]. Розраховані показники рентабельності підприємства ПАТ «Сумихімпром» представлені в таблиці 2.6.

Як видно з даних таблиці 2.6, коефіцієнти рентабельності власного капіталу та рентабельності діяльності протягом 2015-2016 років мають тенденцію до зниження, а починаючи з 2017-2019 років взагалі мають від'ємні значення.

Таблиця 2.6 - Аналіз рентабельності ПАТ «Сумихімпром» за 2015-2019 роки

Показник	Рік					Відхилення 2015-2017 роки		Відхилення 2017-2019 роки	
	2015	2016	2017	2018	2019	+/-	%	+/-	%
Коефіцієнт рентабельності активів	1,82	1,47	1,27	1,9	1,68	-0,55	-43,31	+0,41	24,4
Коефіцієнт рентабельності власного капіталу	0,01	0,001	-0,003	-0,01	-0,01	-0,013	-433,3	-0,007	-70
Коефіцієнт рентабельності діяльності	0,003	0,001	-0,005	-0,022	-0,005	-0,008	-160	-0,0002	-4,17
Коефіцієнт рентабельності реалізації продукції	0,18	0,2	0,13	0,76	0,87	-0,05	-38,46	+0,78	89,66

Джерело: складено автором на основі річної фінансової звітності 2015-2019 роки [22]

Відповідно аналогічна тенденція зміни коефіцієнта рентабельності діяльності, якщо в 2015 році він становив 0,003, то у 2019 році вже -0,005. Це говорить про те, що витрати підприємства переважають над його доходами. Значення коефіцієнта реалізації продукції у 2019 році збільшилось на 80 %, це свідчить про гарно організовану збутову політику підприємства. Не слід також забувати, що підприємство знаходиться на стадії санації, та його всі боргові зобов'язання «розтягнуті» на 5 років, тобто кожного року воно постійно й рівномірно покриває свої борги. Тенденція зміни основних показників рентабельності відображено на рисунку 2.6

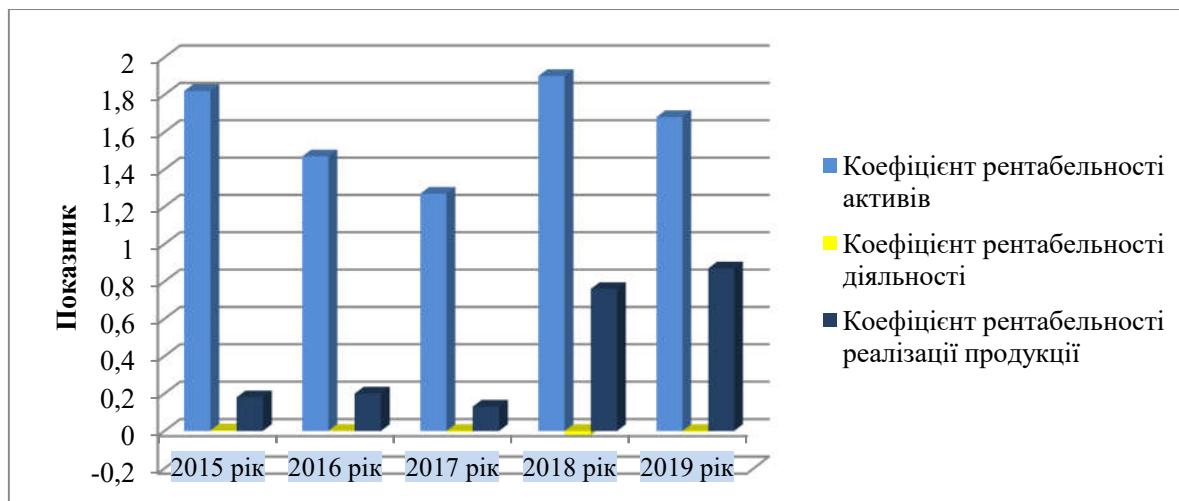

Рисунок 2.6 – Динаміка змін показників рентабельності ПАТ «Сумихімпром» за 2015-2019 роки.

Джерело: складено автором на основі річної фінансової звітності 2015-2019 роки [22]

Значення показників рентабельності ПАТ «Сумихімпром» вказують на його неспроможність покривати свої борги та витрати за рахунок отриманих прибутків, тобто неефективно використовує матеріальні, трудові та грошові ресурси. В свою чергу показники ділової активності також мають тенденцію до зниження, що вказує на неефективне використання активів, власних та позикових коштів. Як місце на ринку ПАТ «Сумихімпром» не має високу активність в інноваційно-інвестиційній діяльності.

Отже, враховуючи все вище зазначене, можемо зробити висновок, що ПАТ «Сумихімпром» знаходиться у скрутному фінансовому становищі, воно є неплатоспроможним та нерентабельним, тому вважаємо за потрібне провести прогноз фінансово-економічної діяльності підприємства на 2020 рік та розробити рекомендації по підвищенню ефективності його фінансово-господарської діяльності.

3 РОЗРОБКА НАПРЯМІВ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА НА ОСНОВІ РЕЗУЛЬТАТІВ КОРЕЛЯЦІЙНО- РЕГРЕСІЙНОГО АНАЛІЗУ

Для розв'язку задачі щодо прогнозування та розробки напрямів поліпшення фінансового стану, враховуючи багато процесів, фінансових показників, які відображають фінансовий стан ПАТ «Сумихімпром», у роботі є необхідним застосування економіко-математичних методів.

Для визначення напрямів економічного розвитку ПАТ «Сумихімпром» пропонуємо застосовувати багатофакторний кореляційно-регресійний аналіз. Малярець Л.М. у роботі розглядаючи математичні методи і моделі в управлінні економічними процесами дав визначення поняттю рівняння регресії: «спостерігаючи статистичний зв'язок між ознаками, можна приблизно представити значення результативної ознаки у вигляді деякої функції (залежності), від величини одного або декількох факторних ознак, прагнучи при цьому, щоб дані, які досліджуються, якнайближче відтворювалися цією функцією. Функція, що відображає статистичний зв'язок між ознаками, називається рівнянням регресії» [18].

Вважаємо, що основними показниками, які відображають фінансовий стан ПАТ «Сумихімпром», є коефіцієнт фінансової стійкості, коефіцієнт фінансування, коефіцієнт покриття, коефіцієнт мобільності активів. Вхідні дані по показникам наведені в таблиці 3.1.

Таблиця 3.1– Основні коефіцієнти, які відображають фінансовий стан

Рік	Коефіцієнт фінансової стійкості (y)	Коефіцієнт фінансування (x ₁)	Коефіцієнт покриття (x ₂)	Коефіцієнт мобільності активів(x ₃)
2015	-0,57	-0,36	0,31	0,97
2016	-0,72	-0,42	0,2	0,53
2017	-0,78	-0,46	0,23	0,65
2018	-0,8	-0,44	0,24	0,66
2019	-0,7	-0,46	0,25	0,72

Джерело: складено автором

Для вимірювання сили взаємозв'язку між обраними факторними величинами та результативним показником використано кореляційну матрицю, що дозволить знайти залежність між показниками, які характеризують стан ПАТ «Сумихімпро»

(таблиця 3.2). За допомогою стандартних вбудованих функцій MS Excel було визначено показники, чим доведено існування кореляційного зв'язку між економетричними факторами на основі дистрибутивно-лагової моделі:

Таблиці 3.2 – Матриця парних коефіцієнтів кореляції

	Коефіцієнт фінансової стійкості (y)	Коефіцієнт фінансування (x ₁)	Коефіцієнт покриття (x ₂)	Коефіцієнт мобільності активів(x ₃)
Коефіцієнт фінансової стійкості (y)	1			
Коефіцієнт фінансування (x ₁)	0,829124052	1		
Коефіцієнт покриття (x ₂)	0,761332452	0,662925848	1	
Коефіцієнт мобільності активів(x ₃)	0,796256032	0,682445661	0,99680514	1

Джерело: складено автором

З даних таблиці 3.2 бачимо, що коефіцієнти які впливають на фінансову стійкість (y) мають високий зв'язок, що дозволить зробити точний прогноз. Коефіцієнт фінансової стійкості та коефіцієнт фінансування мають прямий зв'язок $r_{yx1} = 0,829124052$. Коефіцієнт фінансової стійкості та коефіцієнт покриття мають прямий зв'язок $r_{yx2} = 0,761332452$. Коефіцієнт фінансової стійкості та коефіцієнт мобільності активів мають прямий зв'язок $r_{yx3} = 0,796256032$. Разом з тим між коефіцієнтом мобільності активів (x₃) та коефіцієнтом покриття (x₂) виявлено мультиколінеарність, оскільки коефіцієнт кореляції між ними становить $0,99680514 > 0,7$, що згідно шкали Чеддока характеризує сильний та дуже сильний зв'язок між даними факторними величинами.

Відібрані основні показники лягли в основу визначення впливу їх кількості та величини їх активів на загальну суму коефіцієнта фінансової стійкості:

$$y_t = \beta_0 + \beta_1 x_1 + \beta_2 x_2 + \beta_3 x_3, \quad (3.1)$$

де β_j – параметри моделі;

x₁ -Коефіцієнт фінансування;

x₂ – Коефіцієнт покриття

x₃- Коефіцієнт мобільності активів [18]

Оцінювання параметрів моделі за станом коефіцієнта фінансової стійкості розраховувалось з використанням вбудованого пакету «Аналіз даних» табличного редактора MS Excel за допомогою однокрокового методу найменших квадратів, як для звичайної багатofакторної лінійної моделі на рисунку 3.1.

Основний показник регресії r-квадрат демонструє якість моделі, при чому залежність менше 0,5 є прикладом недоцільної моделі. У нашому випадку r-квадрат рівний 0,88, тому модель є досить якісною. Побудована економетрична модель є адекватною ще, тому що $F^* = 2,412753597$, і це допускає використовувати її з для прогнозування.

Вывод Итогов								
Регрессионная статистика								
Множественный R		0,937344737						
R-квадрат		0,878615156						
Нормированный R-квадрат		0,514460624						
Стандартная ошибка		0,063021521						
Наблюдения		5						
Дисперсионный анализ								
	df	SS	MS	F	Значимость F			
Регрессия	3	0,028748288	0,009582763	2,412753597	0,434455491			
Остаток	1	0,003971712	0,003971712					
Итого	4	0,03272						
	Коэффициенты	стандартная ошибка-статистика	P-Значение	Нижние 95%	Верхние 95%	Нижние 95,0%	Верхние 95,0%	
Y-пересечение	0,098089444	0,808917628	0,121260114	0,923178477	-10,18018355	10,3763624	-10,18018355	10,37636244
Коефіцієнт фінансування	0,885112481	1,088599444	0,81307453	0,565403538	-12,94685492	14,7170799	-12,94685492	14,71707989
Коефіцієнт покриття	-8,898929267	10,23350326	-0,869587769	0,544335306	-138,9279168	121,130058	-138,9279168	121,1300583
Коефіцієнт мобільності активів	2,487075492	2,598179356	0,957237801	0,513906809	-30,52592334	35,5000743	-30,52592334	35,50007432

Рисунок 3.1 – Дані багатofакторної лінійної моделі.

Джерело: складено автором

Враховуючи все вище зазначене, оцінене рівняння регресії має вигляд:

$$y = 0,098089444 + 0,885112481 x_1 - 8,898929267 x_2 + 2,487075492 x_3 \quad (3.2)$$

Прогнозоване значення коефіцієнта фінансової стійкості на 2020 рік дорівнює -0,74, що говорить про те, якщо на підприємстві не відбудеться кардинальних змін щодо ведення фінансово-господарської діяльності, то покращення фінансового стану не слід очікувати.

За допомогою стандартних вбудованих функцій MS Excel ПРЕДСКАЗ визначимо тенденцію розвитку фінансової стійкості для підприємства з 2020 року по 2023 рік (рис.3.2).

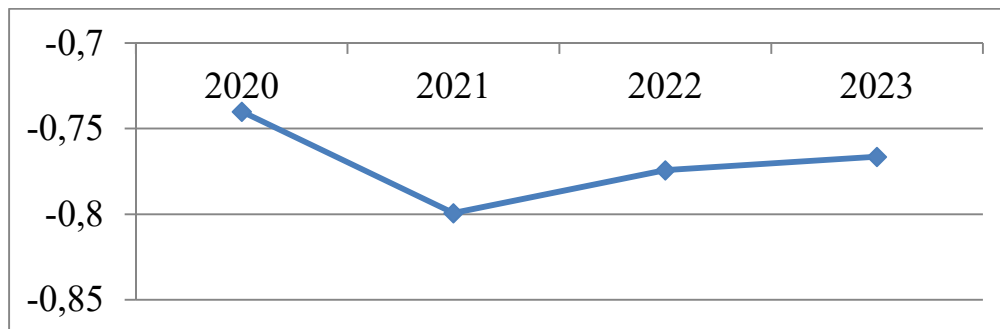

Рисунок 3.2 – Тенденція розвитку коефіцієнта фінансової стійкості на 2020-2023 роки.

Джерело: складено автором

Отже, на рисунку видно, що у 2021 році показник фінансової стійкості зменшиться на 0,06 (8,1%), а вже з 2022 року по 2023 роки буде спостерігатися його збільшення на 0,03 (3,75%), але це значення все одно не досягає нормативного.

Отже, прогноз для ПАТ «Сумихімпром» вказує на його пряму залежність його від кредиторів в майбутньому та підтверджує те, що підприємство не може в найближчий час погасити свої зобов'язання за власні кошти.

Основним заходом щодо покращення фінансового стану, на нашу думку, є збільшення виручки від реалізації. У свою чергу розмір виручки від реалізації залежить від обсягів реалізації продукції та ціни одиниці продукції, що реалізується.

Одним з основних напрямів покращення фінансового стану підприємства можна досягти завдяки збільшення його прибутку.

Аналізовані складові формування необоротних активів підприємства свідчать про недостатність власних джерел формування запасів і зростання їх показника, а це в свою чергу має негативний вплив на фінансову стійкість. Для підвищення показника фінансової стійкості пропонуємо такі шляхи вирішення проблеми:

- а) налагодження системи збуту;
- б) удосконалення товарної політики;
- в) вихід на новий ринок, пошук нових споживачів;
- г) утилізацію або продаж застарілого (неефективного) обладнання;
- д) впровадження нових методів виготовлення продукції;
- е) інтенсифікацію роботи маркетингової служби.

Показник оборотності активів ПАТ «Сумихімпром» низький – це свідчить про збільшення суми дебіторської заборгованості. Для збільшення оборотності

необхідно вжити заходи з повернення коштів підприємству. Ми пропонуємо для вирішення цього питання ПАТ «Сумихімпром» розробити комплексну стратегію кредитування клієнтів, але здійснювати кредитування потрібно вибірково, тобто попередньо зробити розподіл їх по групах, наприклад: за платоспроможністю, залежно від історії співпраці, важливості для підприємства. При цьому основна частка та найвигідніші умови повинні бути надані для надійних та найбільш важливих клієнтів.

Також на підприємстві є проблеми і з кредиторською заборгованістю. Так як вона займає велику частину пасиву балансу, то й управління нею є дуже важливим, адже має безпосередній вплив на динаміку показників ліквідності та платоспроможності. Для того щоб зменшити суму та показник кредиторської заборгованості, ми пропонуємо спочатку здійснювати розрахунки за податками та зборами, а після – за всіма іншими розрахунками (заробітна плата, розрахунки з постачальниками та підрядниками).

Дуже важливим для підприємства є досягнення оптимального рівня співвідношення власного та позикового капіталу. Такий рівень забезпечує мінімальний фінансовий ризик при максимальній рентабельності власного капіталу. Ми пропонуємо наступні шляхи, які дозволять зменшити фінансові зобов'язання.

По-перше, зменшення суми постійних витрат, а саме на утримання управлінського персоналу. Одним зі способів оптимізації розрахунків по заробітній праці є використання системи грейдів.

Ситник Н.І., Жиганівський А.А у своїй науковій роботі дали таку характеристику рейтингу: «це процес, який передбачає створення вертикальної структури посадових рівнів і розрядів, універсальної для всього персоналу організації, де всі посади вибудовані в залежності від їх значимості та орієнтовані на стратегію і цілі підприємства» [30].

Грейди впливають тільки на змінну частину заробітної плати, а також на соціальний пакет працівника. Кожна група посад має межі базового окладу і рівний відсоток премії за досягнення стовідсоткової результативності. Кожен грейд має кілька ступенів, за якими працівник може просуватися, підвищуючи свій рівень. Грейдингова система оплати праці потрібна для мотивації працівників до більш ефективної та активної роботи, а також з метою того, щоб найменш цінні працівники не отримували найвищих окладів, що вплине і на раціональність використання фінансових ресурсів підприємства [35].

По-друге, зменшення суми змінних витрат шляхом зменшення об'ємів випуску продукції, яка не користується попитом, а саме – двоокис титану; за рахунок реалізації вільних виробничих та невиробничих фондів, а саме здачі їх в оренду.

По-третє, відтермінування виплат дивідендів та відсотків.

Як вже зазначалось одним із методів підвищення прибутковості підприємства є інтенсифікація маркетингової діяльності, отже, ми пропонуємо ввести систему субсидювання клієнтів, організувати після продажний сервіс у вигляді консультація та технічної допомоги щодо використання продукції підприємства.

Також визначено, що підприємство ПАТ «Сумихімпром» не має права власності на частину землі, на якій розташована його виробничі та адміністративні будівлі, що складають основі виробничих потужностей. Право на користування цією землею надано обласною державною адміністрацією, на основі «права постійного користування». У свою чергу платежі за користування землею виконуються у форматі земельного податку. Тому в перспективі є можливість до приватизації цих земель.

З метою розвитку діяльності заводу та повного виконання прийнятої виробничої програми на ПАТ «Сумихімпром» розроблена та впроваджується «Інвестиційна програма технічного розвитку». Виконання саме цієї програми надасть спроектувати модернізацію виробництв, впроваджувати нові проекти та технології, покращити якість та кількість виробленої продукції. Так, у цьому році (якщо будуть кошти) передбачено фінансування у сумі 404,8 млн грн. з ПДВ, в т.ч. на проведення ремонту та на оновлення засобів виробництва - 67,0 млн. грн. з ПДВ [22].

Отже, враховуючи вище описані пропозиції щодо покращення фінансового стану підприємства, можна зробити висновок, що зазначені програми дозволять ПАТ «Сумихімпром» підвищити надходження податків до державних бюджетів, своєчасно нараховувати плату за надані послуги та товари, зберегти професійних кадрів та зберегти в працездатному стані об'єкти власності, що є на балансі підприємства.

ВИСНОВКИ

У дипломній роботі розглянуті теоретико-методичні підходи до оцінки фінансового стану підприємства та проведено аналіз фінансового стану підприємства на прикладі ПАТ «Сумихімпром», а також проведено прогноз фінансово-господарської діяльності з допомогою математичних методів, а саме кореляційно-регресійного аналізу.

Одним з важливих напрямків оздоровлення фінансового стану підприємства є формування прибутку, аналіз методів його максимізації, оптимізація витрат та розробка стратегії управління прибутком. Щодо підприємства ПАТ «Сумихімпром», то його фінансовий стан є незадовільним, підприємство є низько прибутковим і знаходиться в стадії санації.

Підприємство має вузьку спеціалізацію, основним видом продукції є виробництво мінеральних добрив, барвників та пігментів. Аналіз фінансово-господарських показників показав, що з прибуткового у 2015-2016 роках (чистий прибуток 2015 рік -7619 тис.грн.) підприємство перетворилось у збиткове 2017-2019 роки (чистий збиток 2019 рік – 10530 тис.грн). Причиною цього послужили зменшення поставок сировини з Росії через агресію РФ проти України.

Проаналізувавши наявність та ефективність використання основних засобів виробництва можна констатувати, що підприємство в достатній мірі забезпечено фондами, але не на достатньому рівні їх використовує і не завжди ефективно. Отже, для якомога більшого підвищення ефективності основних засобів підприємству корисно провести заміну обладнання, використовуючи нові види верстатів і машин (автоматичні, напівавтоматичні, а також з програмним управлінням), які забезпечують високу досконалість та економічність технологічних процесів.

Аналіз ділової активності дозволив констатувати про неповне виконання оптимальних співвідношень темпів зміни прибутку, обсягів реалізації продукції та сукупного капіталу підприємства.

За аналізований період фінансова стійкість підприємства погіршилась і знаходиться у незадовільному стані. Отже підприємство не є платоспроможним і не в змозі погашати свої зобов'язання в строк.

Аналіз платоспроможності і ліквідності підприємства показав, що підприємство є неліквідним, оскільки поточні активи значно менші за поточні зобов'язання, тобто пасиви. Підприємство наявними грошовими ресурсами нездатне

своєчасно та повністю погашати наявні термінові зобов'язання (короткострокові кредити банків, кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги, бюджету і т. ін.). Показники загальної ліквідності не відповідають нормативним темпам, що є негативним показником діяльності підприємства.

Скрутне фінансове становище ПАТ «Сумихімпром» змусило провести прогноз його фінансового стану на 2020-2023 роки. Прогнозоване значення коефіцієнта фінансової стійкості на 2020 рік дорівнює $-0,74$, що говорить про те, якщо на підприємстві не відбудеться кардинальних змін щодо ведення фінансово-господарської діяльності, то покращення фінансового стану не слід очікувати.

В цілому можемо зробити висновок, що ПАТ «Сумихімпром» має досить гарний потенціал, але підприємству потрібно покращувати своє становище для збереження стабільності, використовуючи інноваційні та передові технології виробництва продукції, а також залучати кошти іноземних інвесторів.

ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ

1. Вартісно-орієнтоване управління підприємствами на основі стейкхолдерського підходу [Текст] : звіт про НДР (остаточний) / кер. О.О. Захаркін. - Суми : СумДУ, 2018. - 79 с.
2. Гаватюк Л.С. Прибутковість українських підприємств: реалії сьогодення / Л.С. Гаватюк, Н.В. Дармограй, Г.М. Хімійчук // Молодий вчений. – 2016. - № 1 (28). – С. 40-43.
3. Гриценко Л. Л. Фінанси підприємств : практикум : навч. посіб. / Л. Л. Гриценко, О. В. Дейнека, І. М. Боярко. – 2015. – 285 с.
4. Гриценко Л. Л., Боярко І. М., Шамкало К. Ю. Методи і методики аналізу фінансового стану: особливості використання для малих підприємств // Вісник Університету банківської справи. – 2019. – №. 2-3 (35-36). – С. 108-115.
5. Громова А. Є. Аналіз фінансового стану підприємства з огляду ефективного використання фінансових ресурсів [Електронний ресурс] / А. Є. Громова, К. В. Крамаренко, Т. О. Рудик // Науковий журнал «Молодий вчений». – 2016. – № 5. – Режим доступу : <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2016/5/12.pdf>.
6. Демиденко С.Л. Особливості стратегічного аналізу середовища підприємства / С.Л. Демиденко // Ефективна економіка. – 2015. – № 9.
7. Єпіфанова І.Ю. Прибутковість підприємства: сучасні підходи до визначення сутності / І.Ю. Єпіфанова, В.С. Гуменюк // Економіка та суспільство. – 2016. – № 3. – С. 189-192.
8. Івченко Л.В. Сутність грошових коштів: підходи до визначення / Л. Івченко // Гроші, фінанси і кредит. – 2016. – № 10. – С. 798 – 803
9. Історія Хімпрому. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sumykhimprom.com.ua/ua/company/istoriya/>
10. Карпінська М. М. Інтегрована оцінка виробничо-фінансової стійкості підприємства [Електронний ресурс] / М. М. Карпінська, В. М. Костриченко // Студентський вісник Національного університету водного господарства та природокористування. – Випуск 2(4) 2015. – С. 141 – 144. – Режим доступу:http://nuwm.edu.ua/images/content/radamv/Visnyk_4/38.pdf.
11. Квасова О. П., Петренко В. С. Оцінка та шляхи покращення фінансового стану підприємства / О. П. Квасова, В. С. Петренко// Международный научный журнал. – 2015. –№8. – С.139-142

12. Ковалев В. В. Финансы организаций (предприятий) / В. В. Ковалев. – М. : Проспект, 2015. – 352 с.
13. Коваленко Д. І. Діагностика та нейтралізація фінансово-економічних ризиків в системі управління підприємством / Д. І. Коваленко, Ю. Москаленко // Ефективна економіка. – 2016. - №11. Електронний ресурс. Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=52666>.
14. Коломієць Н.О. Методологічні аспекти оцінки фінансового стану як основи ефективного управління підприємством / Н.О. Коломієць, О.П. Коломієць [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://journals.uran.ua/index.php/wissn021/article/viewFile/99627/94703>.
15. Коваленко Л. Фінансовий менеджмент / Л. Коваленко, Л. Ремньова. – К. : Знання, 2015. – 406 с.
16. Корнієнко Т.О. Управління фінансово-економічною безпекою підприємства / Т.О. Корнієнко // Економічний вісник: збірник наукових праць. – Умань: ФОП Жовтий О.О., 2016 р. - № 4.– С. 41-45
17. Корпан О. В. Методи оцінювання рівня фінансової безпеки підприємства / О. В. Корпан // Ефективна економіка. – 2017. - №1. Електронний ресурс. Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=5401>
18. Малярець Л.М. Математичні методи і моделі в управлінні економічними процесами : монографія / Л. М. Малярець, Є. Ю. Місюра, В. В. Койбічук та ін. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2016. – 420 с.
19. Методичні рекомендації по аналізу фінансово-господарського стану підприємств та організацій [Електронний ресурс]: Лист Державної податкової адміністрації України від 27.01.1998 р. № 759/10/20-2117. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua>.
20. Механізми вартісно-орієнтованого управління підприємством [Текст]: звіт про НДР (заключний) / Кер. М.В. Костель. - Суми: СумДУ, 2015. - 84 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/53419>
21. Нагрецькіс А. Ю. Управління прибутком підприємства / А. Ю. Нагрецькіс // Ефективна економіка. – 2017. - №2. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=5452>
22. Офіційний сайт ПАТ «Сумихімпром» // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sumykhimprom.com.ua>

23. Партин Г. О. Формування фінансового потенціалу підприємства / Г. О. Партин, Р. І. Заdereцька, О. В. Граціян // Ефективна економіка. – 2016. – № 1. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=4754>
24. Піскунова Н. О. Пошук оптимальної моделі управління грошовими потоками / Н. О. Піскунова // Ефективна економіка. – 2017. - №2. Електронний ресурс. Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=5454>
25. Плаксюк О. Економічні методи управління фінансово-господарською діяльністю підприємства / О. Плаксюк // Збірник наукових праць ЧДТУ. – 2015. - Випуск 40. Ч.І. – С.122-128.
26. Про затвердження положення про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації [Електронний ресурс] : Наказ Міністерства фінансів України та Фонду державного майна України від 26.01.2001 р. № 49/121. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua>.
27. Томілін О.О. Сутність та оцінка фінансового стану сільськогосподарського підприємства / О.О. Томілін, А.С. Лесюк [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://global-national.in.ua/archive/14-2016/115.pdf>.
28. Савицька О. М. Результати комплексного аналізу та оцінювання стійкості промислового підприємства в умовах формування концепції стійкого розвитку та управління витратами / О. М. Савицька, К. С. Заречна // Ефективна економіка. – 2016. – № 1. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=4740>
29. Сагайдак-Нікітюк Р.В. Управління господарською діяльністю підприємства: навч. посіб. / Р.В. Сагайдак-Нікітюк, А.Б. Гончаров. – Х. : Зебра, 2015. – 256 с.
30. Ситник Н.І., Жиганівський А.А. Грейдування посад у системі мотивації персоналу. Матеріали VI Всеукраїнська науково практична конференція «Сучасні підходи до управління підприємством». - 2015. - С. 503-508. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://conf.management.fmm.kpi.ua/vi_konf/paper/view/1495
31. Соколова Е.А. Проблеми управління прибутком підприємств / Е.А. Соколова, А.І. В'юшкова // Збірник наукових праць Державного економіко-технологічного університету транспорту. – 2015. – № 32. – С. 310-320.
32. Скриньковський Р. М. Діагностика внутрішнього середовища підприємства в контексті вивчення сильних і слабких його сторін / Р. М.

Скриньковський, Ж. В. Семчук, Л. С. Гарасим // Ефективна економіка. – 2016. – № 3. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=4851>

33. Тютюнник Ю. М., Дорогань-Писаренко Л. О., Тютюнник С. В. Фінансовий аналіз : навч. посіб. / Тютюнник Ю. М., Дорогань-Писаренко Л. О., Тютюнник С. В. – Полтава : ПДАА, 2016. – 430 с.

34. Фещенко О. П. Управління фінансовим станом корпорацій: сутність та принципи організації / О. П. Фещенко // Ефективна економіка. – 2016. - №12. Електронний ресурс. Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=5344>

35. Шостак І. В. Грейдування як сучасна система стимулювання праці різних категорій персоналу підприємства торгівлі // Бізнес Інформ: міжнародний науковий економічний журнал. - Харків. 2015, № 4. - С. 315- 320.

36. Яцух О.О. Фінансовий стан підприємства та методика його оцінки / О.О. Яцух, Н.Ю. Захарова // Гроші, фінанси і кредит.- Том 29 (68). № 3, 2018.-С. 173-180

37. Voiarko, I., Paskevicius, A. (2017). Evaluation of the Market Value of the Enterprise with Consideration of Exogenous Factors. *Business Ethics and Leadership*, 1(3), 75-83. DOI: 10.21272/bel.1(3).75-83.2017

38. Faccia, A., Mosco, D. (2019). Understanding the Nature of Accounts Using Comprehensive Tools to Understand Financial Statements. *Financial Markets, Institutions and Risks*, 3(3), 18-27. [http://doi.org/10.21272/fmir.3\(3\).18-27.2019](http://doi.org/10.21272/fmir.3(3).18-27.2019)

39. Financial Competency Assessment Model [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.researchgate.net/publication/323696540>

40. Kotlyarevsky Ya.V, Kniaziev S.I., Melnikov O.V. Innovative Process Development Trend in the Publishing and Printing Industry. 2015 ;11(2):5-18. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://orcid.org/0000-0002-9741-9726>.

41. Liudmyla Burkova, Natalia Shura, Volodymyr Nusinov. Estimating the Ukrainian companies' financial potential and the probability of forced liquidation. *Investment Management and Financial Innovations*. 2020. May 4. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://businessperspectives.org/journals/investment-management-and-financial-innovations/issue-351/estimating-the-ukrainian-companies-financial-potential-and-the-probability-of-forced-liquidation>

Додаток А
Основні показники фінансового стану підприємства

Таблиця А.1 – Алгоритм розрахунку основних показників фінансового стану підприємства

Показник	Алгоритм розрахунку
Показники майнового стану	
Коефіцієнт зносу основних засобів	Сума зносу/ Первісна вартість основних засобів
Коефіцієнт придатності	Залишкова вартість (первісна вартості основних фондів за вирахуванням зносу)/повна первісна (відновлювальна) вартості.
Коефіцієнт оновлення	сума основних засобів, що надійшли у плановому періоді/ основні засоби за первісною вартістю на початок періоду
Вартість товарного майна	Запаси готової продукції +товари
Вартість розрахунково-грошового майна	дебіторська заборгованість + грошові кошти та їх еквівалентів
Коефіцієнт мобільності активів	Мобільні активи/ Немобільні активи
Частка оборотних виробничих фондів в обігових коштах	Оборотні виробничі фонди/Оборотні активи
Частка основних засобів в активах	Сума основних засобів / Загальна сума активів
Показники ліквідності та платоспроможності	
Коефіцієнт покриття	Оборотних активів без урахування запасів/ поточних зобов'язань
Коефіцієнт абсолютної ліквідності більше	(Поточні фінансові інвестиції + Грошові кошти в національній валюті + Грошові кошти в іноземній валюті) / Поточні зобов'язання
Чистий оборотний капітал	Оборотні активи – поточні зобов'язання.
Показники фінансової стійкості	
Коефіцієнт автономії	Власний капітал / Сума пасивів
Коефіцієнт фінансування (фінансової стабільності)	Власний капітал/ Позиковий капітал
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	Власні оборотні (обігові) кошти / Власний капітал
Коефіцієнт фінансової стійкості	(Власний капітал + Довгострокові зобов'язання) / Сума пасивів
Коефіцієнт забезпечення власним оборотним капіталом	Власні оборотні кошти / Оборотні активи
Коефіцієнт фінансової залежності	Поточні зобов'язання і забезпечення/ баланс активів(пасивів)
Показники ділової активності підприємства	
Коефіцієнт оборотності активів	Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)/середню вартість балансу активу (пасиву)
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	Собівартість (сума покупок) за період / Середньорічна сума кредиторської заборгованості
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	Собівартість (сума покупок) за період / середньорічної суми дебіторської заборгованості
Строк погашення дебіторської заборгованості, днів	360/ Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості

Продовження таблиці А.1

Показник	Алгоритм розрахунку
Показники ділової активності підприємства	
Строк погашення кредиторської заборгованості, днів	360/ Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості
Коефіцієнт оборотності матеріальних запасів	Собівартість продукції / Середньорічна вартість запасів
Коефіцієнт оборотності основних засобів (фондовіддача)	Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції / Середньорічна залишкова сума основних засобів
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції /Середньорічну суму власного капіталу
Показники рентабельності	
Коефіцієнт рентабельності активів	Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)/Середню вартість балансу активу (пасиву)
Коефіцієнт рентабельності власного капіталу	Чистий прибуток/ Середню вартість власного капіталу
Коефіцієнт рентабельності діяльності	Чистий прибуток/ Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт послуг)